

HISTORIA KLASA 5

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z historii w klasie czwartej , wynikające z realizowanego programu nauczania „Wczoraj i dziś” wyd. Nowa Era; autor Wojciechowski Grzegorz

Niespełnienie wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą skutkuje otrzymaniem oceny niedostatecznej.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
dopuszczająca	dostateczna Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:	dobra Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:	bardzo dobra Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt – wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – opisuje życie ludzi pierwotnych – wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka	– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna	– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka – wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, pismo klinowe, zikkurat</i>, – samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon	– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji – podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii	– tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona	– poprawnie posługuje się terminami: <i>mumifikacja, sarkofag</i> – wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej – podaje przykłady bogów i opisuje wierzenia Egipcjan	– opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy – przedstawia piramidę społeczną Egiptu
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> – wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Dekalog, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna</i>, – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę – wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, Świątynia Jerozolimska, Jahwe</i> – podaje główne etapy historii Izraelitów – porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela	– przedstawia cechy lub dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem

– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> – wskazuje na mapie: Indie, Chiny – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu – wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ariowie, kasta</i>, – opisuje system kastowy w Indiach - umiejscawia w czasie omawiane cywilizacje	– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem – przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej – wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> – wyjaśnia, do czego służy pismo – charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – omawia przyczyny wynalezienia pisma	– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi – przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły – wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości	– wyjaśnia, w jaki sposób i dlaczego pismo obrazkowe się przekształcało – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, akropol</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – opisuje demokrację ateńską	– poprawnie posługuje się terminami: <i>zgromadzenie ludowe, agora</i> – wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją – wie, kto posiadał prawa polityczne w Atenach
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>hoplita, sojusz</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, falanga</i> – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego – wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję	– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> – podaje przyczyny i krótko opisuje przebieg wojen grecko-perskich – wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę – zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.	– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę biegów maratońskich – tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i> – wie, kim był Leonidas
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mit, heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer	– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia wybrane mity greckie – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i>	– opisuje, w oparciu o ilustracje, wybrane miejsca kultu starożytnych Greków (np. Delfy, Partenon) – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków – przedstawia treść <i>Iliady i Odysei</i>
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i> – opisuje rolę sportu w codziennym życiu – przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>amfiteatr, tragedia, komedia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> – wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji – opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, filozofia</i> – opisuje charakter i cele antycznego teatru – objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli – wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Sofokles, Pitagoras, Sokrates, Platon, Arystoteles – zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.	– przedstawia dokonania nauki greckiej – porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi

– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i> – uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim” – określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski</i> – wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie – w oparciu o mapę opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego	– wyjaśnia pojęcie <i>hellenizacja</i> – przedstawia skutki podbojów Aleksandra – zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e. – posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i>	– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej – opisuje sposób walki wojsk Aleksandra – opisuje dokonania Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, konsulowie, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński	– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.	– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – opisuje konflikt społeczny między <i>patrycjuszami</i> a <i>plebejuszami</i>
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>provincia, legiony, plemiona barbarzyńskie</i>, – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty	– poprawnie posługuje się terminami: <i>romanizacja, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol – w oparciu o mapę omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego	– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego	– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu – omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków	– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, patrycjusze, plebs</i>, – wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały – charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego	– opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum – wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw	– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i>
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic</i>, – wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i>	– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów – omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej – wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu	– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa – wie kim byli Wergiliusz i Horacy
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>chrześcijaństwo, apostołowie, Edykt mediolański</i> – charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu	– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu – wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa – wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa – zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e. – zna dokonania Konstantyna Wielkiego	– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie – wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem

– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia</i> , – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i>	– wskazuje, jaką rolę w podziale dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – opisuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja (jednolita całość) praw
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>islam, Allah, Koran, meczet</i> – przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Czarny Kamień, Mekka, Medyna, minaret, mihrab, minbar, kalifowie, cyfry arabskie, arabeski</i> – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności	– przedstawia postać i działalność Mahometa – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu – zaznacza na osi czasu datę: 622 r.	– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, Karolingowie, układ w Verdun, Rzesza Niemiecka</i> – wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym	– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów – charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego – zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r. – wie kim byli: Chłodwig, Karol Młot, Pepin Mały	– przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki – tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy - łączy postać Ottona I z powstaniem Rzeszy Niemieckiej
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha</i> – wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie – przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV	– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej – przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji – zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.	– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę – omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – opisuje wygląd rycerzy zakonnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod</i> – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat – wskazuje na mapie: Ziemię Świętą – omawia skutki pierwszej krucjaty	– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania – opisuje skutki wypraw krzyżowych – przedstawia postać: Urbana II – zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.	– wskazuje powody zlikwidowania zakonu templariuszy

– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hołd lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>senior, stan, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hołd lenny – wymienia poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, suzeren</i> – omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane	– charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> – opisuje uzbrojenie rycerzy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie	– przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza	– opisuje życie codzienne rycerstwa	– przedstawia historię najslawniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz</i>, – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, plug, radło, brona</i> – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast – opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej	– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – wymienia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka	– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości	– przedstawia okoliczności założenia najstarszych miast w regionie
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> – przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację	– poprawnie posługuje się terminami: <i>opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie, benedyktyńska praca</i>, – charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu – opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym	– poprawnie posługuje się terminami: <i>skryptoria, kopiści, asceza, benedyktyńska praca</i>, – przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> – opisuje średniowieczne szkolnictwo – porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne	– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze – zna najstarszych polskich kronikarzy: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitułarz
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce	– poprawnie posługuje się terminami: <i>styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej	– charakteryzuje styl romański – omawia cechy stylu gotyckiego – wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i>	– porównuje styl gotycki i romański – przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego	– podaje przykłady średniowiecznych świątyń w swoim regionie oraz elementach ich wystroju
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, Słowianie, Wiślanie, Polanie</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Swaróg, Perun, Świętowit, Państwo Wielkomorawskie</i>	– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych – wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet	– przedstawia współczesne skutki wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia

– przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie	– przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich	– wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody	słowiański	chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, poganin</i> , – opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy – zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dplomacja, Dagome iudex</i> – przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I – wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami	– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski	– przedstawia korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Miłsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III – zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.	– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie – opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami	– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim – opisuje Drzwi Gnieźnieńskie	– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”	– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela – omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława – zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.	– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego	– wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem	– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa – zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.	– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie – przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami – omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego	– ocenia postawę Bolesława wobec brata – wyjaśnia zasadę senioratu – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron	– przedstawia postać Galla Anonima – wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza – ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia zasady senioratu

– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów	– przedstawia charakter drużyny książęcej – wyjaśnia powinności ludności względem władcy	– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza	– wskazuje przykłady nazw miejscowości, które mogły w średniowieczu pełnić funkcję osad służebnych
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbięcie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbięcie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbięcia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbięcia dzielnicowego – omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego – zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.	– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbięcia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich	– przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu	– charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastie panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbięcia dzielnicowego
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków – zna postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka – zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.	– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez Przemysła II – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie – przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju – opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki	– przedstawia świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> – przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” – wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> – wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę – zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.	– charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa	– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa – tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej – wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka	– wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów – przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i> – przedstawia dynastie zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę – przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> – wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem – wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń – opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena	– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę – wymienia postanowienia unii w Krewie – przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu	– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji – wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński	– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj

	– zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.			
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i> – wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w. – zna postaci: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka – zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.	– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej – charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka – opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego	– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiazania Związku Pruskiego – uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki	– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski – wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo
– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>przywileje, szlachta, pańszczyzna, sejm walny, izba poselska, senat</i> – przedstawia sejm walny oraz jego skład – zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, konstytucja sejmowa</i>, – wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce – przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie	– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> – wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu	– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę